

*Kim Korkar Halktan? Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kişiselleştirme, İndirgeme ve İkilem Retoriği: 1987 Anayasa Değişikliği Müzakereleri**

Inan Özdemir Taştan**

Öz

Parlamentolar, modern demokrasilerde ulusu temsilcileri aracılığıyla bir araya getiren müzakere mekânlarıdır. Bu müzakereler, önemli sosyo-politik sorunların semantik ve sembolik olarak temsil edilme biçimlerinin ve dışlanan anlamların niteliklerini belirleyen sınırların ortaya çıkarıldığı bir zemin oluşturmaktadır. Bu özellikleriyle parlamento müzakerelerinin analizi son yıllarda giderek artan bir şekilde yeni bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, 1982 Anayasası'nda ilk değişiklikleri gerçekleştiren 1987 tarihli ve 3361 sayılı yasanın Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) genel kurul tartışmaları incelenmiştir. Yasa, seçmen yaşını 21'den 20'ye düşürmüş, TBMM'deki milletvekili sayısını 400'den 450'ye çıkarmış, Anayasanın değiştirilme prosedüründe Cumhurbaşkanı karşısında TBMM'ye göreceli bir kolaylık sağlamış ve 1980 askeri darbesiyle getirilen siyasi yasakları düzenleyen Anayasa'nın geçici dördüncü maddesini kaldırmak üzere halkoylamasına sunmuştur. Yasa, darbe sonrasında demokrasiye geçiş sürecinde olan Türkiye'de anayasa, halkoylaması, demokratik hak ve özgürlükler ve halkoylamalarının demokratik işlevleri üzerine bir tartışmayı da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmada yasaya ilişkin TBMM tutanakları, eleştirel retorik analizi aracılığıyla incelenmiş ve dönemin politik iklimine ve demokratik ufkuna ilişkin çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle TBMM tartışmalarında tarafların ele alınan konuya ilişkin temel iddiaları ve bunları nasıl gerekçelendirdiği saptanmış, daha sonra da tartışmalara yön veren temel retoriksel stratejiler ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın bulguları, yasaya ilişkin TBMM tartışmalarında tarafların argümanlarını üç temel retoriksel strateji etrafında ördüğünü göstermektedir: İlk strateji ele alınan konuyu politik ve felsefi yanlarından soyutlayarak "kişi"lerin çıkarları ve niyetleriyle ilişkilendiren 'kişiselleştirme' stratejisidir. İkincisi, ele alınan konuyu genel bağlamından soyutlayarak, belirli bir ögeye 'indirgeme' stratejisidir. Üçüncüsü de karşı tarafı istediği yasa maddesini geçirmek karşılığında karşı çıktığı maddeleri de onaylamak durumunda bırakan 'ikilem' stratejisidir. Tartışmalarda belirleyici olan bu üç retoriksel strateji sadece TBMM müzakerelerinin demokratik ufkunun sınırlılığını değil, aynı zamanda Türkiye'de politika yapım süreçlerinin çoğulcu ve demokratik bir katılıma olan uzaklığını da göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: 1987 anayasa değişiklikleri, TBMM tartışmaları, retorik, kişiselleştirme, indirgeme, ikilemde bırakma.

* Geliş Tarihi: 01/02/2016 • Kabul Tarihi: 15/02/2016.

** Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.
iozdemir@media.ankara.edu.tr

*Who does Scare of the People? Rhetoric of Personalisation, Reduction and Dilemma in the Grand National Assembly of Turkey: 1987 Constitutional Amendment Negotiations**

Inan Özdemir Taştan**

Abstract

Parliaments are spaces of deliberations that gathers nation through its representatives in modern democracies. These deliberations provides us a general frame, by which we can infer the way the important socio-political problems are (mis)represented semantically and symbolically. As a result of this feature, the analysis of the parliamentary negotiations has increasingly become a new research area during the last two decades. This study analyses the negotiations at the Grand National Assembly of Turkey on the law no. 3361 in 1987 which made the first amendments in the Constitution of 1982. The law decreased the voting age from 21 to 20, increased the numbers of parliamentarians from 400 to 450, enhanced the position of the assembly vis a vis the president in terms of procedure of constitutional amendments and repealed the political bans those enacted by the National Security Council after the 1980 coup d'etat. So, the law brought about a debate on the constitution, referendum, democratic rights and freedoms and democratic functions of the referendums in Turkey in a transition to democracy following a coup d'etat.

In this study, minutes of the proceedings of the grand assembly were analysed through critical rhetorical analysis to make inferences about the political climate and democratic horizon of that period. During the analysis, the basic arguments and the rhetorical strategies of the sides of the debate in the grand assembly are defined. The analysis shows that parties of the debate in the grand assembly constructed their arguments with the help of three rhetorical strategies. First strategy is 'personalisation' which relates the topic with the interests and intentions of the "individuals" by ignoring its political and philosophical aspects. The second strategy is the "reduction" of the topic to a specific issue. Third one is the strategy of 'dilemma' which obliges the opponent to ratify the articles of the law that they oppose in return for repealing the political bans on their leaders. Three rhetorical strategies determinant within the debates not only shows the constraints of the democratic horizon of the deliberations in the Grand National Assembly but also the distance of the policy making processes from pluralist and democratic participation in Turkey.

Keywords: : 1987 constitutional amendments, debates in Grand National Assembly of Turkey, rhetoric of personalisation, reduction, dilemma.

* Received: 01/02/2016 • Accepted: 15/02/2016.

** Ankara University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Advertising. iozdemir@media.ankara.edu.tr